

ნოდარ კობერიძე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

„შიტყ-გაბჯის“
სათლავის ბიგმაში

ნოდარ კობერიძე

ჩემს ვახანგ ბახრაძეს
ყველაფერზე ნიჭიერი ვაჟს,
ბაზსავეთიანი წყობიანი - თიკილი
თაობის დიდი ნაქსოვი წიგნი, სანდო-
^{ხელს შეუძლია}
„შიტე-გორჯის“ მოძიება

საფლავის ძიებაში

ნოდარ
კობერიძე

26.10.15

უღრმესი მადლობა ყველას ვინაც ოდნავ მაინც შეგვიწყო
ხელი იმ დიდ მამულიშვილურ საქმეში - რასაც ალექსანდრე
ბაგონიშვილის საფლავის მოძიება და
ამ წიგნის გამოცემა ჰქვია

ისეა გაყალბებული საქართველოს ისტორია, რომ ხშირად ვერც კი გაგვირკვევია ვინაა გმირი და ვინაა მტრის სამსახურში ჩამდგარი კოლაბორაციონისტი-ანტიგმირი. ალექსანდრე ბატონიშვილის ლამის ლეგენდად ქცეული ფიგურა ერთგვარად ის საპირწონეა, რომლის პინასთან დამდგარი ერთხელ და საჭუდამოდ გაერკვევი ვისი რა აიწონების!

აი, ასეთ ფიქრებთან დაგტოვებთ ეს წიგნი, როცა მას ჩაიკითხავ — ძვირფასო მკითხველო.

K 304.508

რედაქტორი
დამკაბადონებელი

ნეი დეკობერი
თამარ ტყაბლაძე

ISBN 978-9941-0-6299-5

ჩვენი, ქართველთა უბედურება ისაა, რომ არ ვიცით ჩვენი ისტორია, საკუთარი ისტორიის არმცოდნე ერი კი უფესვო კაცივით არის, რომელმაც არა თუ არ უწყის ვინაა და საიდან მოდის, არამედ იმასაც კი ვერ ხვდება თუ რა უბედურება ტრიალებს მის თავს. სწორედ ამიტომაცა გვყავს ამდენი მტრიდან შემოტენილი და მათი იდეოლოგიის გამტარებელი ყალბი გმირები, ყალბი საზოგადო მოღვაწენი, ყალბი მწერლები, ყალბი მუსიკოსები, პოსტსაბჭოთა სივრცის ყალბი „გენიოსი“ — რეჟისორები. ამიტომაც ვუდგამთ ძეგლებს გამყიდველ-კოლაბორაციონისტებს, ვადიდებთ მათ და ვაცხადებთ გმირთა-გმირებად, ხოლო ჭეშმარიტ თავდადებულ მამულიშვილებს დავიწყების ობიან სკივრში მივუჩენთ ხოლმე ადგილს. არადა ისინი არიან უზაკველი საპირწონენი ქართველთა სულისა, მათი ცხოვრება კი ის დედოზარია, რომელთა შემოკვრა სილაქივით გვილანუნდება, ყალბი ცხოვრებით მობაირამეებს. ნელ-ნელა, იძულებით მონადეცეულნი მონადშობილებად ვიქეცით, მონადშობილს კი როდის იყო თავისუფლების ქიმერა როს ტანჯავდა. ამიტომაც იშვა ამდენი ფარისეველი, რადგანაც ასეთმა გაორებამ გააყალბა ჩვენი ცხოვრების წესი, წესი რომლის გააზრება ისე გვაფრთხობს ვითარცა უფლის მიერ მხილებული ცოდვა. მაგრამ ხომ უნდა დადგეს ჟამი სიმართლისა და აღდგომისა, ამისათვის კი საჭიროა ყველას თავისი მივუზღოთ, აუცილებლად უნდა დაემხონ ყალბი ავტორიტეტები, ეს დამპყრობლის აღზრდილნი და ძუძუნანოვარნი ფარისეველენი მარად მათი ერთგულნი იქნებიან, რადგანაც კარგად მოეხსენებათ, რომ დამპყრობლის კალთის გარეშე ისინი არარაობანი არიან და ამიტომაც საკუთარი ხალხის მთავარ მტრად გვევლინებიან! ეს ერთგვარი პერიფრაზი დიდი ინდოელი გამათავისუფლებელის ჯავახარლალ ნერუს სიტყვებისა ცხოვრების წესად უნდა გავიხადოთ და მაშინ მოვა შვება. ერის ჭეშმარიტ შვილებს უნდა ავხსნათ მივიწყების ბორკილნი-

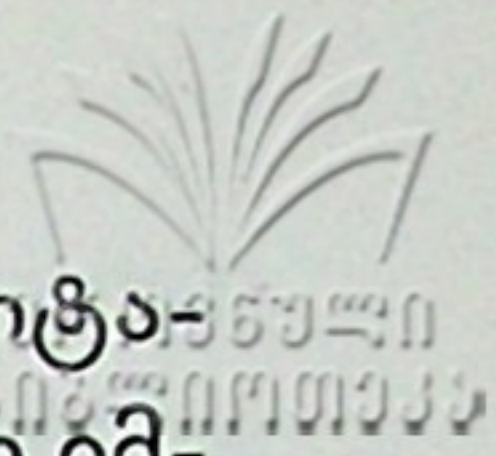

ჯაჭვისანი და ისინი იმ შარავანდედით წარმოვაჩინოთ როგორც ბიცი სინამდვილეში არიან. მხოლოდ ასე დაემხოებიან ხატნი იუდასანი და ჩვენი ერნი ქართლოსისანი კვლავაც გავიმართებით წელში. ამაშია ხსნა, ამაში! ამიტომაც ებრძვის მტერი გავეშებით მითოსადშენისლულ ნამდვილ გმირებს. მას კარგად მოეხსენება, ვიდრე გმირის ჩრდილისა-ჩრდილი ლიცლიცებს ერის კოლექტიურ მეხსიერებაში, დაპყრობა კი, მაგრამ მათი საბოლოო დამონება შეუძლებელი არის. ამის გამო მტერს ვით შეუძლია მოსვენებით იყოს. მას კარგად მოეხსენება რომ ის ჩრდილთა-აჩრდილი, ერთ დღესაც კვლავაც დარაზმავს უდრეკ სულებს, კვლავაც ააკაშკაშებს ქვეყნად თავისუფალ ლამპარს და მაშინ ჰაი დედასა. მტერმა კარგად იცის, რომ აქ გამოსავალი ერთია, ასეთ ხალხს მხოლოდ მრუდე სარკეში შექმნილი ისტორია უნდა დააჯერო და მენტალიტეტი შეუცვალო...

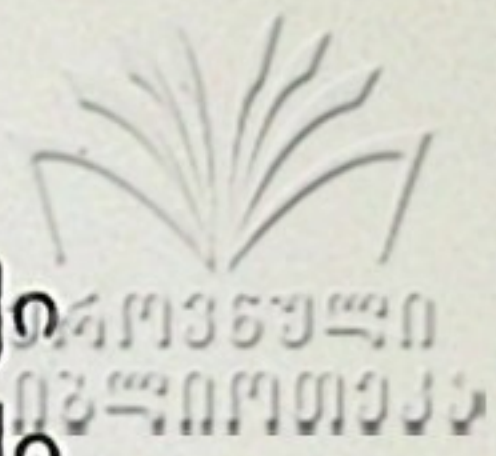
„შირე-გორჯი“ — სპარსულად „ნათარგმანებიდან“ ქართველ ლომს ნიშნავს. ასე ეძახდნენ სპარსელები ერეკლე მეორის ნაბოლარა მეჩვიდმეტე შვილს-ალექსანდრეს, რომელიც ალექსანდრე ბატონიშვილის სახელით შევიდა ისტორიაში. ის ერთადერთი ბაგრატიონი უფლისწული აღმოჩნდა, რომელიც ვერ გატეხეს რუსებმა, რომელიც არ შეეგუა ოცდახუთსაუკუნოვანი სახელმწიფოს-საქართველოს გაუქმებასა და შემდგომ მისი სრული გაქრობის მტრის დაუოკებელ სურვილს და პირველი დღიდანვე გამოუცხადა მომხვდურს უკომპრომისო ომი. (აკი „დიდი რუსი დემოკრატი“ დეკაბრისტი პესტელი პირდაპირ მოუწოდებდა ქართველთა გასახლებას კავკასიელებთან ერთად ციმბირში და ამ ბოროტების განხორციელებას სულ ცოტა დააკლდა აგერ ახლა, საბჭოთა ეპოქაში ნიკიტა ხრუშჩოვის დროს). რუსთა გასაოცრად ვერც რომ მოქრთამეს სხვა ქართველთა მსგავსად, ვერც მოწამლეს, ვერც „მილიონად“ მოაკვლევინეს! შეშინებაზე, ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია და მან გმირმა სიცოცხლის ბოლო წლამდე არ ჩააგო ხმალი და იბრძოლა მთელის თავგამოდებით, რომ როგორმე აღედგინა ასე უსინდისოდ და ვერაგულად

წართმეული სახელმწიფოებრიობა. ამ ვაჟკაცის დისკრედიტაცია რომ ვერ მოხერხდა, მაშინ ფლიდნი და ბოროტი ტვინნი იმპერიისა დაადგნენ ვერაგულზე-ვერაგულ გზას, გზას რომელსაც სახელ-სახსენებლის ამოძირკვა ჰქვია ერის კოლექტიურ ხსოვნაში. იგი-გმირი კი 1801 წლიდან მოყოლებული იბრძვის ჩაუქად, მუხლჩაუხრელად. მანამდე კი კრწანისის ომში მამის-პატარა კახის მხარდამხარ იბრძოდა, შემდგომ საჭურისის მიერ გადაბუგულ თბილისის აღდგენას ხელმძღვანელობდა. საერთოდ ალა მაჰმად ხანი სხვა თემაა, რომლის გაუშუქებლობა ვერ ამოხსნის იმ განტოლებას რომელსაც ალექსანდრე ბატონიშვილის პიროვნული არსი ჰქვია. რუსეთმა 1783 წელს გეორგეევსკის ტრაქტატი იმიტომ დადო რომ შესაფერის მომენტს დალოდებოდა და ერთი ნახტომით მოეხდინა ჯერ აღმოსავლეთ საქართველოში ქართლ-კახეთის სამეფოს ანექსია და შემდგომ მთელი საქართველოსი. მრავალი მცდელობის შემდგომ რუსმა გენერალმა ტოტლებენმა, რომელიც დარწმუნებული იყო, რომ ერეკლე ასპინძაში ომს თურქებთან უსათუოდ წააგებდა — პირდაპირ სცადა თბილისის ოკუპაცია, მაგრამ მოხდა „მოულოდნელი“ რამ, ერეკლემ გაიმარჯვა და ტოტლებენმა ამ უპირო არამზადამ დასავლეთ საქართველოს მიაშურა, სადაც ასევე „წარმატებით“ გააგრძელა თავისი საქმენი საღალატონი. ამის შემდგომ რუსეთი უფრო საფუძვლიანად „მოემზადა“, რათა დავრდომილი ქართლ-კახეთის სამეფო ერთი ზალპით გადაეყლაპა. რუსეთის ელჩმა ირანში ალა მაჰმად ხანს გეორგეევსკის ტრაქტატის არამარტო საიდუმლო პარაგრაფები გაუმხილა, არამედ ურჩი „სახანოს“ დასჯისათვის სპარსთა ჯარის დაფინანსებაც იკისრა, თორემ ეკონომიურ და პოლიტიკურ კრიზისში მყოფ ირანს სადა ჰქონდა ორმოცათასიანი ჯარის ლაშქრობის თავი (თბილისის გადაწვის შემდგომ ირანში არეულობის გამო, სამიოდ დღეში სასწრაფოდ ირანს მიაშურა სადაც დიდი ქაოსი დაიწყო და სულ მალე ხუთი ათასმა ავღანელმა თეირანი აიღო და გადაბუგა), პარალელურად სტამბოლში რუსეთის ელჩმა, ერ-

ეკლეს დასახმარებლად მომზადებული 600 ქართველი მამლუქი გასცა და „აჯანყებულნი“ ამოახოცინა. მხოლოდ ერთი მამლუქი გადარჩა, რომელიც შემდგომ ნაპოლეონის წინააღმდეგ იბრძოდა პირამიდებთან და აი, როგორც იქნა პოლიტიკურ არენაზე სულ მარტოდ დარჩა ასკინკილა დაჩაჩანაკებული, დაუძლურებული ქართლ-კახეთის სამეფო, რომლის საბოლოოდ ხელში ჩაგდება, რომ იტყვიან ტექნიკის საქმე იყო და ამ ტექნიკას რუსეთის იმპერია, რომ კარგად ფლობდა მან ისტორიაში თავისი „ნასტავნიკების“ ხელშეწყობით არაერთხელ დაამტკიცა. ყოველივე კი რუსეთის იმპერატორების ჯერ პავლე პირველის და მერე „მამის მკვლელ“ ალექსანდრე პირველის მანიფესტით დასრულდა, რომლის პრეამბულაში, ოკუპანტი „ცრემლთა ღვარღვარით“ აცხადებდა, რომ დიდი ქრისტიანული მორალის საფუძველზე იგი იძულებულია ქართლ-კახეთის სამეფოსა და მისი ხალხის მფარველობა იკისროს. ეს მოხდა 1801 წელს და ამ დღიდან ალექსანდრე ბატონიშვილს ხმალი არ ჩაუგია. თანაც ეს არნახული და არგაგონილი აქტი ქვებუდანური დაპყრობისა ხომ მის თვალწინ განხორციელდა და ეს კარგად გაითვალისწინა გონიერმა უფლისწულმა და არაფერში, არასოდეს აღარ ნდობია ჩრდილოელ ბოროტებას და ამ დღიდან დაიწყო ორმოცდასამ წლიანი ომი საქართველოს პატრიოტებსა და დამპყრობ და მათ ატორღიალებულ კოლაბორაციონისტებს შორის. ეს ომი მხოლოდ დიდი მამულიშვილის სიკვდილის შემდგომ შეწყდა. 1844 წელს, როცა ბატონიშვილი ყველასაგან მიტოვებულ ირანს გარდაიცვალა. რუსეთმა პირველად, მართალია ხვნიშით, მაგრამ მაინც სიხარულით ამოისუნთქა. მაგრამ მანამდე იყო არნახული და არგაგონილი თავდადება. 1801 წლიდან საქართველოში თოფი არ გავარდნილა, რომ ამ საქმეში ალექსანდრე ბატონიშვილის ხელი არ ყოფილიყო გარეული. მან მთელს კავკასიაში უდიდესი ავტორიტეტი მოიპოვა, დაღესტანში იმდენად უყვარდათ, იმდენად აფასებდნენ და ისეთი განუხრელი ავტორიტეტით სარგებლობდა, რომ ლეგენდასავით ვრცელდებოდა ხმა ჩრდი-

ლო კავკასიელი ხალხის თავისუფლებისათვის მებრძოლი იმამ შამილი ალექსანდრე ბატონიშვილის შვილიაო. ამით ისინი ხაზს უსვამდნენ იმამ შამილის შეუპოვარ, უდრეკ, ეპოლეტებზე და ჩინ-მედლებზე არ წამცდარ სულიერებასა და ვაჟკაცურ ფესვებს! იმამ შამილი უდიდეს პატივსა სცემდა ალექსანდრე ბატონიშვილს და ყოველთვის ზიზღით ეპყრობოდა სულგაყიდულ კოლაბორაციონისტებს და როს 1859 წელს შამილი დაატყვევეს, ქოხიდან გამოსულმა მან რაღაც უცნაური დაღლილობით დაამთქნარა, რაზედაც ერთმა რუსის გენერლის ფარაჯაში გამონწყობილი ქართველი (ორბელიანთა გვარისა), „ნაეანგლა“, — ვაიმე შამილ არ გადამყლაპოვო. იმამ შამილმა ზიზღით შეხედა და სრულდ მშვიდად უპასუხა: „ნუ გეშინია კნიაზ მე ლორის ხორცს არა ვჭამო!“. აი ასეთნი დგებოდნენ სწორზე ალექსანდრე ბატონიშვილის მიმართ — ასეთნი! რუსეთის იმპერიას საქართველოდან მხოლოდ ორი კაცი არ დანებდა. არ დანებდა და არ გაცვალა ეროვნული ღირსება ზიზილ-პიპილო მუნდირზე და მოოჭვილ ორდენებზე. დასავლეთ საქართველოში ეს სოლომონ II იყო, აღმოსავლეთში კი ალექსანდრე ბატონიშვილი. სამნუხაროდ სოლომონ მეორე ადრე გარდაიცვალა, ალექსანდრე ბატონიშვილმა კი კიდევ დიდხანს ზიდა ერის თავისუფლებისათვის მებრძოლის მძიმე ჭაპანი. იგი, აბსოლიტურად ფლობდა პოლიტიკურ სიტუაციას. მას მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა თეირანში საფრანგეთის ელჩთან და ნაპოლეონზე დიდ იმედებსაც ამყარებდა. ვფიქრობ, შემთხვევით არ დაემთხვა 1812 წლის კახეთის აჯანყება ნაპოლეონის რუსეთში შეჭრას. მაშინ სასწორის ერთ პინაზე დადებული იქნა — თავისუფლებისათვის მებრძოლი ერი და მისი ლიდერი ალექსანდრე ბატონიშვილი, მეორე პინაზე კი რუსეთის იმპერია თავისი გადაბირებული გარუსების გზაზე დამდგარი ქართველი გენერლებით. ბოროდინოს ბრძოლაში 17 ქართველი გენერალი იბრძოდა რუსეთის მხარეს, ხოლო მანამდე ცოტა ხნით ადრე პეტრე ბაგრატიონი (ის პეტრე ბაგრატიონია, რომელსაც კრწანისში ძეგლი როს დავუდგით,

რითაც შევურაცხვეთ კრწანისის ველზე დაღუპულ ქართველი გმირების მარადიული ხსოვნა, მაგრამ ბრიყვები დღესაც ვერ მივმხვდარვართ ამას და ვერ გაგვიაზრებია ის რომ ამით ბოროტების იმპერიამ მასხარადაც აგვიგდო!!!), აჯანყებულ კახელებსა და ალექსანდრე ბატონიშვილს უთვლიდა — გაჩერდით, შინ წაეთრიეთ თქვენს გომურებში თორემ ჩამოვალ და ყველას ტყავს გაგაძრობთო. რას იტყვით შესაფერისი სიტყვები არა — როგორც თავად ამბობდა წარმოშობით ქართველის და ეროვნებით რუსი ბაგრატიონისა. თუმცაღა მოგეხსენებათ რუსეთის „უდიდესმა“ გენერლებმა — „დეკემბერმა“ და „იანვარმა“ თავისი ქნეს და ნაპოლეონი იძულებული გახდა დაეტოვებინა მოსკოვი... ალექსანდრე ბატონიშვილმაც დროებით ირანს შეაფარა თავი. თუმცა ბრძოლა მაინც გრძელდებოდა. ბევრჯერ, ქართველმა მოღალატეებმა ხელიდან გამოაცალეს გამარჯვება, მაგრამ... 1832 წლის შეთქმულების მზადების დროს საორგანიზაციო კომიტეტმა „-ფარულმა საზოგადოებამ“ პირდაპირ სთხოვა სათავეში ჩასდგომოდა აჯანყებულ ქართველთა ჯარს და ეს გმირული აქტი მისი, საქართველოსი მეფედ კურთხევით უნდა დასრულებულიყო. მაგრამ მოგეხსენებათ ორგულობა თანმდევი ბედის წერაა საქართველოს და... ალექსანდრე ბატონიშვილის სახელი იმდენად ქუხდა კავკასიის და მის მიმდებარე რეგიონებში, რომ არზრუმის ფაშა, სოლომონ მეორის სიკვდილის შემდგომ არ დაემორჩილა თურქეთის სულთანს და ბატონიშვილის იმერეთის მეფედ გამოცხადება მოითხოვა. ოკეანის ტაიფუნით ჩაიგრიალა მისმა ცხოვრებამ და როგორც პოეტი იტყოდა — საქართველო იყო მისი საფიცარი სახელი. და აი ასე ნელ-ნელა გაუთავებელ ბრძოლაში ჩაიფერფლა მისი დიადი სული. 1844 წელს ირანში უკვე ხანში შესული სამოცდათოთხმეტი წლის ასაკში მარტოდარჩენილი გარდაიცვალა.

გადიოდა წლები, იწერებოდა ყალბი საქართველოს ისტორია. რუსეთისა და შემდგომ საბჭოთა მტარვალ იდეოლოგია-პროპაგანდა, მართლაც და ამ გმირთა-გმირს ხატავდა ვითარცა ყაჩაღს, ავაზაკს, კაცის მკვლელს და ამ საკაზმით მიართმევდა

გამოთავანებულ მონადქცეულ ადამიანთა — ხალხის დიდ უმრავლესობას და მათაც სჯეროდათ და ბევრს ახლაც სჯერა ეს. ყველაფერი კეთდებოდა იმისთვის რომ მისი სახსენებელი სინსილაც კი განყვეტილიყო. გვაზეიმებდნენ დაპყრობა-ანექსიას და მას თავისუფლების დღეს ეძახდნენ. გვაფიცებდნენ მოღალატეთა სახელებზე და ჩვენც ჩაფსმულებს სხვა რა გზა გვქონდა ვიფიცებდით. საქართველოს გაყალბებული ისტორია მეგზური გახდა ჩვენი ასევე ყალბი ყოველდღიურობისა და ასე სარეველასავით ცოცვით, შემოპარვით შეგვეცვალა მენტალიტეტი. ეს იყო რუსეთის იმპერიის ყველაზე დიდი გამარჯვება, ის რაც ვერ შეძლო — მონღოლებმა, თურქებმა, სპარსებმა მოახერხეს რუსებმა, რომელმაც გადაგვაგვარა და მენტალიტეტშეცვლილი ლაჩრადქცეული ერთ „ვერცხლზე“ დახარბებულ ხალხად გვაქცია. ნაციათა დაკარგა თავისი სიდიადე, ღირსება, სახე! თითქოსდა გამოსავალი აღარ ჩანდა თუმცადა... თურმე გმირებს ახასიათებთ მობრუნება, რადგანაც ისინი მარად ცხოვრობენ ერის ყველაზე საღ-ჯანმრთელ განათლებულ პატრიოტთა მეხსიერების მიუვალ „ჭიუხებში“ და საჭირო დროს... და ეს საჭირო დროც დადგა, დადგა მაშინ როცა გასული საუკუნის ოთხმოციან წლებში ეროვნულმა მოძრაობამ ზვიად გამსახურდიას თავკაცობით აზვირთება დაიწყო. თბილისში რუსთაველის პროსპექტზე, პირველად მრავალი ათეული წლის განმავლობაში, გამოჩნდნენ მივიწყებული პორტრეტები აკრძალული სახეებისა — ქაქუცა, სოლომონ მეორე, ალექსანდრე ბატონიშვილი... მათ სურათებს ახალგაზრდობა შიშით კი არა, კრძალვით და სიამაყით დაატარებდა და ამით ღიად უპირისპირდებოდა მხეცს, რომელსაც კომუნისტური პარტია და მისი დიქტატურა ერქვა. იდეას აქვს ერთი თვისება, ის შეიძლება მრავალი წელი ჩრდილში გაყუჩებული იდგეს და ვერც ვერავინ ამჩნევდეს, მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს აგორებს ინწყებს და თუ აგორდა მისი გამჩერებელი ძალა აღარ არის ამ ქვეყანაზე. ასე აგორდა დამოუკიდებლობაზე დაფეხმძიმე-

ბულ საქართველოში იდეა, რომ დადგა დრო, გმირებისთვის საკადრისი მიეზღოთ და ისინი პატივით გადმოსვენებულნი ყოფილიყვნენ სამშობლოში, რათა ერსა და ბერსა გულით დაეტირებინა, რითაც ამავე დროს სულსაც გაიმაგრებდნენ — წინ ხომ დაჭრილ მხეცთან სასიკვდილო ბრძოლა ელოდა. დაისვა საკითხი პირველად ვინ? — სოლომონ მეორე თუ ალექსანდრე ბატონიშვილი. ამ უკანასკნელის საფლავის ადგილმდებარეობის მიმართ გაორებული, დაუზუსტებელი ცნობები მოიპოვებოდა, სოლომონ მეორის სამარე კი ყველას მოეხსენებოდა თურქეთში, ტრაპიზონში იყო. ამავე დროს იმ ადგილზე სადაც იმერეთის გმირი მეფე განისვენებდა, ტრაპიზონის მერია სარესტავრაციო სამუშაოებს ატარებდა და საჭირო გახლდათ აჩქარება. (თანაც თურქეთის სახელმწიფოსთან უკვე დალაგებული ურთიერთობა გვექონდა), ვიდრე ისიც ალექსანდრე ბატონიშვილის საფლავით ბინდ-ბუნდში ჩაინისლებოდა. მართლაც დიდის პატივით იქნა გადმოსვენებული უდრეკი მეფე იმერეთისა. იგი მთელმა საქართველომ დაიტირა და სვეტიცხოველის დიად ტაძარში ჰპოვა სამუდამო განსასვენებელი. როგორ მახსოვს მაშინ ამ აქტით მთელი საქართველო ამაყობდა და სამართლიანად ამაყობდა! მაშინ თითქოსდა ეროვნულმა ძალებმა საბოლოო გამარჯვება მოიპოვეს რუსოფილ საბჭოთა კოლაბორაციონისტებზე, მაგრამ თურმე სადა ხარ, რასა მღერი და რა გემღერება საქართველოვ!

კრემლის მიერ დაგეშილმა და შეიარაღებულმა ქართველმა მოღალატეებმა პუტჩი წამოიწყეს და უბედური საქართველოს თავზე სიკვდილისა და ქაოსის დოლაბი დაატრიალეს და რა გასაკვირია ასეთ დღეში ჩავარდნილ ქვეყანას, რომელიც ჰა, ჰა და ძლივს იბრუნებდა ლამის ორას წლიან დაკარგულ სახელმწიფოებრიობას, აღარ „გახსენებოდა“ სპარსეთში გადაკარგული საფლავი ალექსანდრე ბატონიშვილისა. მით უმეტეს რომ მალე ხელისუფლებას დაეუფლა ხალხი, რომლებიც მთელი ეპოქა სახეში ნაცარს კი არა მთხლეს გვაყრიდა და მათ როცა კვლავაც წინ წამოსწიეს „ორი რუსეთის“ დემაგოგიური ლოზუნგი. სპარ-

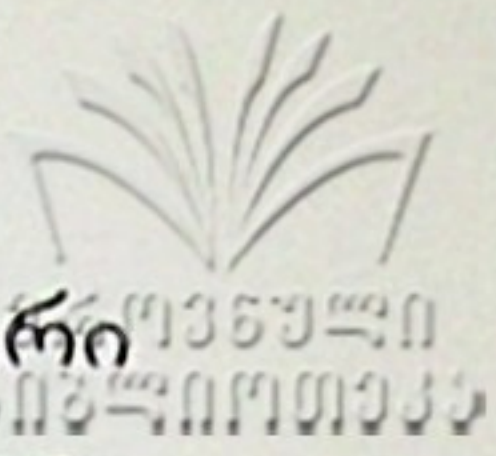

სეთში გადაკარგული მამულიშვილის ხსოვნისადმი შესაბამის პატივის მიგებაზე ხომ ლაპარაკი კი არა-ფიქრიც ზედმეტად წარმოჩინდებოდა.

ერის ისტორიულ მეხსიერებას კანონები აქვს და როს ცოტა გადაიდარა, კვლავაც გაჩნდა აზრი დაბრუნებოდნენ ამ საკითხს. ცნობილმა ისტორიკოსმა, მწერალმა, სპორტსმენმა და მამულიშვილმა ჰენრი კუპრაშვილმა გამოსცა შესანიშნავი ნაშრომი ალექსანდრე ბატონიშვილზე — „მოუხელთებელი უფლისწული, ანუ იმპერიის თავის ტკივილი“, სადაც კვლავაც დააყენა დიდი ქართველის მამულიშვილის გადმოსვენების საკითხი, მაგრამ როცა საზოგადოება თავს იყრუებს და თვალს იბრმავეებს... ამიტომაც ბატონ ჰენრი კუპრაშვილსა და ცნობილ პოეტსა, ირანისტს, საზოგადო მოღვაწეს, პროფესორ ნომადი ბართაიას შევთავაზე შეგვექმნა საინიციატივო ჯგუფი, რომელიც იზრუნებდა ამ მამულიშვილის საფლავის ზუსტ ადგილმდებარეობის დადგენაზე და შემდგომ მის გადმოსვენებაზეც იფიქრებდა. ჩვენ კარგად გვქონდა და გვაქვს გასიგრძეგანებული თუ რამხელა პრობლემას ვეჭიდებოდით და რა სახიფათო „უნყინარ“ მხარეებს დაგვიგებდა „მოყვარედ“ მოსული მტრები. დავინყეთ ყველა იმ მწირი ცნობების შეგროვება, რომელიც ალექსანდრე ბატონიშვილის შესახებ დაიარებოდა. დიდი სამსახური გაგვიჩნია ღვანლმოსილი ირანისტის პროფესორ მაგალი თოდუას მონათხრობმა, რომელსაც ამ ოციოდე წლის წინ ნანახი ჰქონდა ბატონიშვილის საფლავი... ამავე დროს კავშირზე გამოვიდა სახელმწიფო მინისტრის აპარატი დიასპორიის დარგში და სამინისტროში მიგვიწვიეს, პირველი შეხვედრები საქმიანად და ენთუზიაზმით მიდიოდა. შეგვხვდა ყველა მინისტრის მოადგილე. ერთ-ერთი მათგანი გელა დუმბაძე დღეს ამ სამინისტროს მინისტრია მაგრამ მერე და მერე შევამჩნიეთ, რომ მათი ენთუზიაზმი სადღაც გაქრა და შეხვედრები უფრო შეხვედრებისთვის იმართებოდა, მიდიოდა გაუთავებელი ჭორაობა და არა მსჯელობა. ჩვენ მოსაზრებას, რომ აუცილებლობას წარმოად-

გენდა მცირე ექსპედიციის გამგზავრება თეირანს, ცივი უარი
 როს მოჰყვა, ნათელი შეიქმნა, ბიუროკრატებად ქცეული ყო-
 ფილი დიპლომატები, ვერც ვერაფერს წყვეტდნენ და ვერც ვე-
 რაფერს გადანყვეტდნენ — უბრალოდ მათ არავინ არაფერს
 ეკითხებოდა. მივხვდით ქარი საიდანაც უბერავდა. ხელისუ-
 ფლებაში მისული ახალი ძალა „კარგ და გაგებულ“ რუსეთთან
 სიტუაციის „დალაგებას“ ცდილობდა და დღეს ექსპედიციის
 მოწყობა, რუსეთის მთავარი მონინაალმდეგის ალექსანდრე
 ბატონიშვილის საფლავის მოსაძებნად და შემდგომ მის გად-
 მოსვენებაზე ზრუნვა, (რომელსაც უთუოდ დიდი რეზონანსი
 მოჰყვებოდა) არ შედიოდა ხელისუფლების უახლოეს გეგმაში
 და რომ ეს ფაქტი იყო, მალევე დავინახეთ, როცა სამინისტროს
 მაღალჩინოსნებმა ერთ მშვენიერ დღესაც ღიად გამოგვიცხა-
 დეს — როგორც ჩანს ალექსანდრე ბატონიშვილის არამარტო
 ნეკროპოლი, არამედ მისი ადგილმდებარეობის დადგენაც კი
 შეუძლებელია და ძებნის გაგრძელება ტყუილად ფულის ხარ-
 ჟვა იქნება და „ხელებიც დაგვიბანიაო“. რაც შეეხება მემორი-
 ალურ დაფას, სად უნდა დაიდგას რომ არც ეგ ვიცით და თანაც
 კულტურის სამინისტროს პრეროგატივააო. აი, ასე და ამგ-
 ვარად გამოგვისტუმრეს. არადა სულ რამოდენიმე დღის წინ,
 ბატონ გელა დუმბაძეს დიასპორის დარგში სახელმწიფო მინის-
 ტრად დანინაურება როცა მივულოცე მითხრა: ბატონო ნოდარ,
 ყველაფერს გავაკეთებ, ყოველ ღონეს ვიხმარ, რათა დიდი მამ-
 ულიშვილის საფლავის ადგილმდებარეობა არათუ დადგინდეს,
 არამედ დიდის პატივით იქნას გადმოსვენებული სამშობლო-
 შიო! მაგრამ მოგეხსენებათ... მავან ხელისუფალს მაინც მინდა
 შევახსენო, რომ რუსეთი დაუძინებელი მტერია ჩვენი და მას
 არასოდეს არცერთი დაპირება, იურიდიულად გაფორმებული
 ხელშეკრულებაც კი არ დაუცავს (შესრულებაზე ხომ ლაპარა-
 კიც ზედმეტია), სწორედ ამბობდა დიდი გერმანელი პოლიტი-
 კური მოღვაწე და გერმანიის გამაერთიანებელი — კანცლერი
 ბისმარკი — რუსეთთან დადებულ ნებისმიერი ხელშეკრულება

უფრო იაფად ფასობს, ვიდრე ის ქალაქი, რომელზედაც იგია გაფორმებულიო. და ბოლოს, რუსეთი თავისას რომ არ იშლის ეს არამარტო უკრაინაში გამოჩნდა, სულ ახლახანს მოსკოვში, თავად პრეზიდენტმა პუტინმა დიდის ზარ-ზეიმით გახსნა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე პირველის ძეგლი, რითაც ევროპელებს მიანიშნა — მხოლოდ წელს შესრულდა 200 წელი რაც რუსი კაზაკები პარიზში ელისეს მინდვრებზე დათარეშობდნენ ასე რომ ჭკუით იყავითო. ჩვენებს — ქართველებს კი შევახსენებ რომ სწორედ ალექსანდრე პირველმა, ამოისვა საბოლოოდ ერთ ალაგას გეორგიევსკის ტრაქტატი და საქართველო როგორც ქვეყანა წაშალა მსოფლიო რუქიდან და ერთ მივარდნილ გუბერნიად გამოაცხადა! და სულ, სულ ბოლოს ჩემს ქართველებს ისიც მინდა შევახსენო, რომ ახლანდელი „მეორე-დემოკრატიული“ რუსეთის ერთ-ერთი ლიდერი ნავალნი „გრუზინებს“ კი არა „გრიზუნებს“ (რაც თარგმანში მღრღნელს ნიშნავს) გვეძახის და ალბათ ისიც ბოლომდე იზიარებს პესტელისა და ხრუშჩოვის ავადმყოფურ ზრახვებს!

ეებს! — მგონი საქართველოში ისტორიის გადანერა ისევ თავიდან იწყება... მაგრამ დავუბრუნდეთ ჩვენს სათქმელს. დიასპორის სამინისტროდან „ზრდილობიანი“ გამოსტუმრების შემდეგ (თან ჩვენ შორის მეკავშირე, სამინისტროს ექსპერტი, მართლაც პროფესიონალი გია კაპანაძეც გამოგვაყოლეს — გაანთავისუფლეს სამსახურიდან), საინციტივო ჯგუფი თითქოს ჩიხში მოექცა, ირანში გასამგზავრებლად პატრიოტთა მიერ ის ორიოდე შემონირული გროში აბა რას გვეყოფოდა. თეირანს კი წასვლა აუცილებელზე-აუცილებელი გახლდათ, რათა როგორმე რაღაც ხელშესახებ შედეგისთვის მიგვეღწია და მადლობა უფალს გამოჩნდა კაცი, ვინაც თავის თავზე აიღო ეს დილემა, ყველა პრობლემა გადაჭრა და თეირანში გამგზავრებას სული ჩაუდგა. სერგი კაკალაშვილია ეს პიროვნება, ჟურნალ „ცისკრის“ გამომცემელი, პოეტი და საზოგადო მოღვაწე, ახლა კი იძულებით ემიგრაციაში მყოფი...

გადაწყდა, თქვენი მონა მორჩილი ნოდარ კობერიძე და ბატონი ნომადი ბართაია გავმგზავრებულებიყავით თეირანს. 2014 წლის ცხრა ოქტომბერს ხუთშაბათ დღეს თბილისი-თეირანის პირდაპირი რეისით ირანს მივაშურეთ. როგორც აღმოჩნდა ეს რეისი უკანასკნელად სრულდებოდა. საქართველოს ხელისუფლების უგუნურმა გადაწყვეტილებამ, ირანთან უვიზო მიმოსვლა გაეუქმებინა (ირანმა ძალაში დატოვა ძველი წესი — საქართველოს მოქალაქეები კვლავაც უვიზო რეჟიმზე რჩებიან), თითქმის ნულამდე დაიყვანა ირანელთა სურვილი ჩამოსულიყვნენ საქართველოში. ჰოდა ავიარეისის არსებობამაც აზრი დაკარგა. ამ გაუაზრებელ აქტს ეკონომიურ ზარალს თავი რომ დავანებოთ რა დიდი მორალური ტკივილები მოჰყვა, ამას შემდგომში დაგანახვებთ, მანამდე კი ჩვენ უკან დასაბრუნებელი ბილეთები ბაქოს მიმართულებით გადავცვალეთ, რამაც საკმაოდ დაგვაზარალა. თეირანში იმამ ჰომეინის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტში რომ ჩავედით უკვე საკმაოდ ბნელოდა. ტაქსისტების კონკურენტმა „კერძო სექტორმა“ შემოგვთავაზა მომსახურება, თანაც დოლარსაც შევისყიდო. ამან გასული

საუკუნე ოთხმოცდაათიანი წლების თბილისი გამახსენა თავისი ქუჩის სავალალო „ბირჟებით“. ახლა ირანიც იგივე გზას გადის. გაჩირაღდნებულ აიათოლა ჰომეინის მავზოლეუმს ჩავუარეთ, დღესაც მისი სახელი წმინდათა-წმინდად ითვლება (ამ ადამიანს შესანიშნავი საერო ლექსებიც აქვს შექმნილი

და შაჰ აბასის საერო ლექსებისა. არ იყოს მათი წამკითხველი ვერაფრით დაიჯერებს, რომ ამხელა პოლიტიკური და სულიერი მოღვაწე ამით „ერთობოდა“), რა თქმა უნდა თეირანის განთქმულ საცობებსაც ვერ ავცდით, საერთოდ აქ მოძრაობა ისეთი ქაოტურია, რომ მსგავსი, მსოფლიოს არცერთ ქვეყანა-

ში არ შემხვედრია. ბოლოს როგორც იქნა გავიკვლიეთ გზა და ქალაქის ცენტრში ჯამალის ალეაზე შაჰის დროს ბრწყინვალე და ახლა მის მოგონებად ქცეულ კლასიციზმის არქიტექტორული სტილის სასტუმრო „ნადერში“ დავბინავდით. არჩევანი სახელმაც განაპირობა „ნადერი“ ნოდარის უღლებად მივიჩნიე და როგორც მერე აღმოჩნდა მაინცდამაინც არ შევცმდარვარ. ნომერში რა გაგვაჩერებდა, ცოტა ფეხით გავიარეთ, მუქ ჩაისაც გეახელით და ძილ-მღვიძარი ღამეც გავინაღდეთ. დილით ადრე ავდექით სასტუმროშივე ვისაუზმეთ და...

თქვენ ფიქრობთ რომ იმ ეკლესიას მივაშურეთ სადაც გადმოცემით დიდი მამულიშლი გახლავთ დაკრძალული?! არამც და არამც არა. დანამდვილებით ვიცოდით, რომ თეირანის „ბართლომეუსისა“ და „ბარდლუმეოსის“ სახელობის სომხური ეკლესია დიდი ხანია უმოქმედო და საგულდაგულოდ ჩარაზული გახლდათ. ასე რომ იქ ადამიანის შვილი ასე ადვილად ვერ შეაღწევდა (ამიტომაცაა, რომ იქ მისული ბევრი ქართველი შემდგომში ჩიოდა,

შიგ ვერაფრით შევალნიეთ, ვერაფერი დავინახეთ უზარმაზარი მესერის გამოვო), ტაძარი მოვლავის ბაზრის ტერიტორიაზეა, ხალხმრავალ ადგილას. ასე რომ ყოველგვარი „ემბაკობანი“ გამორიცხებულია. ჩვენ, ჩვენი გზამკვლევი გეგმა გვქონდა, რომელიც როგორც განვითარებულმა მოვლენებმა გვაჩვენა აბსოლუტურად სწორი აღმოჩნდა. საერთოდ

შიგ ვერაფრით შევალნიეთ, ვერაფერი დავინახეთ უზარმაზარი მესერის გამოვო), ტაძარი მოვლავის ბაზრის ტერიტორიაზეა, ხალხმრავალ ადგილას. ასე რომ ყოველგვარი „ემბაკობანი“ გამორიცხებულია. ჩვენ, ჩვენი გზამკვლევი გეგმა გვქონდა, რომელიც როგორც განვითარებულმა მოვლენებმა გვაჩვენა აბსოლუტურად სწორი აღმოჩნდა. საერთოდ

ირანში სამი სომხური საეპისკოპოსოსა (თავად სომხები ამ საეპისკოპოსოებსა და ეპისკოპოსებს შესაბამისად საპატრიარქოს და პატრიარქს უწოდებენ), — თეირანისპაჰანის, თეირანის და თეირანკილიკია-თავრიზის. თავად თეირანში ცამეტი სომხური მონოფიზიტური ეკლესია მოქმედებს. ჩვენ

წინასწარ ვიცოდით თეირანის „წმინდა სარქის მოყადასის“ ეკლესიის ეზოში მდებარეობდა თეირან-კილიკიის საეპისკოპოსოს ადმინისტრაციული შენობა, და მისი ეპისკოპოსი სობუჰი იქიდან განაგებდა თავის სამწყსოს. ახლა სწორედ ამ პიროვნების კეთილ ნებაზე იყო დამოკიდებული ჩვენი ექსპედიციის წარმატებაცა და წარუმატებლობაც.

„წმინდა სარქის მოყადასის“ ეკლესიის შესასვლელთან გაკეთებული აბრა გვაუწყებს, რომ აქ მდებარეობს კილიკია-თეირანის საეპისკოპოსო ცენტრიც. ეკლესია თანამედროვე არქიტექტურულ სტილშია ნაგები (სურათშიც კარგად ჩანს), ეზო ფართო და ტევადია სადაც იმუამად სომხური წიგნების გამოფენა გაყიდვად მართებოდა. ყოველივეს ფოტოაპარატით ვაფიქსირებთ.

ეკლესიაში ფეხაკრეფით შევდივარ, წირვა მიმდინარეობს, პირჯვარი გარდავისახე და უფალს დახმარება შევთხოვე, სანთელი ხსოვნის ცრემლივით ჩამოიღვენთა. ორი საათისათვის წირვა როს

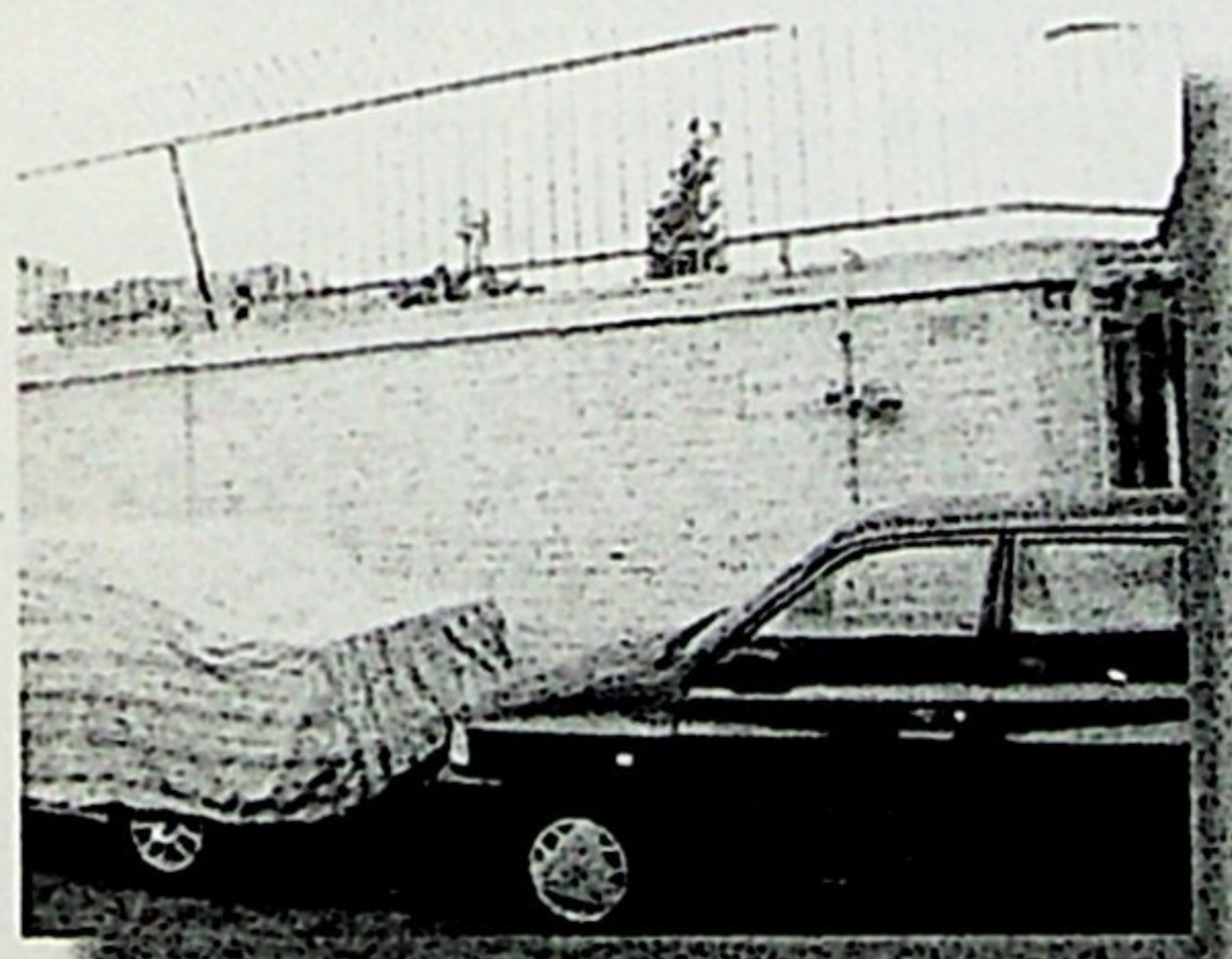
დამთავრდა, ხალხი ეზოს მოეფინა. ხოლო როცა გაიგეს თუ ვინ ვიყავით და საიდან ვიყავით ინტერესი სითბოში გადაიზარდა. სასულიერო პირნიც გაგვეცნენ და ლამის დაგვიმეგობრდნენ. თავად ეპისკოპოსი სობუჰი სამთავრობო ღონისძიებაზე

ყოფილა მიწვეული, მოუცადადეთო და ჩვენც ლოდინად ვიქეცით, მაგრამ ამაოდ. ასე ხუთი საათი იქნებოდა თანაგრძნობით გვირჩიეს, მეორე დილით ცხრისნახევრიდან ადმინისტრაციული შენობის შესასვლელთან დავლოდებოდით — დილით უსიკვდილოდ მოვაო. სხვა რა გზა გვექონდა წამოვედით. როგორი შეგრძნებით გავატარებდით დარჩენილდროსამასუთქმელადაც მიხვდებით. მეორე დილით ასე ცხრის თხუთმეტ წუთზე ადმინისტრაციის შესასვლელ სადარბაზოსთან უკვე „ყარაულად“ ვიდექით (კიდევ კარგი თეირანში თბილი ამინდები იდგა), ასე ათის ოცდათხუთმეტ წუთზე

ეპისკოპოსი სობუჰი მობრძანდა. მოახსენეს თუ არა ჩვენს შესახებ დაუყოვნებლივ მიგვიღო. საოცრად თბილი ადამიანი აღმოჩნდა ეპისკოპოსი სობუჰი. სამახსოვროდ გადავეცით პატარა ფერწერული ტილო — თბილისის ხედით, სიამოვნებით მიიღო

ჩ 304.509

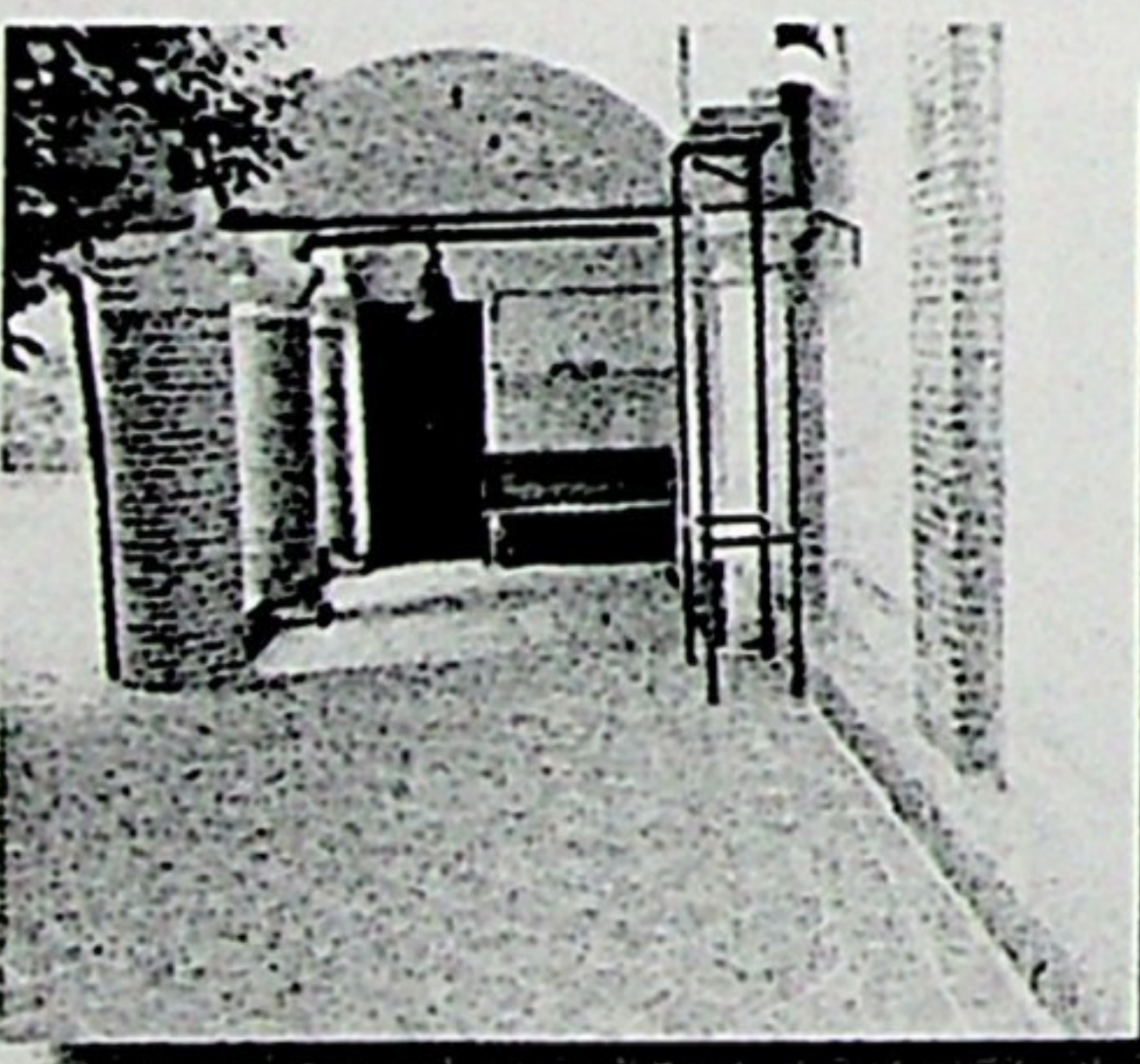

საჩუქარი, ბრძანა — თბილისში
ნამყოფი ვარ, კიდევ ვაპირებ ჩამოს-
ვლასო და ნომადის სავიზიტო ბარა-
თი პორტმანში ჩაიდო. თანდათანო-
ბით დიალოგის ეშხში შესულებმა
ავუხსენით ვიზიტის მიზანი და ჩვენს
შინაგან სიხარულს რა აწონის როცა
ალექსანდრე ბატონიშვილის ხსენ-
ებაზე, გვითხრა — ვიცი, როგორ

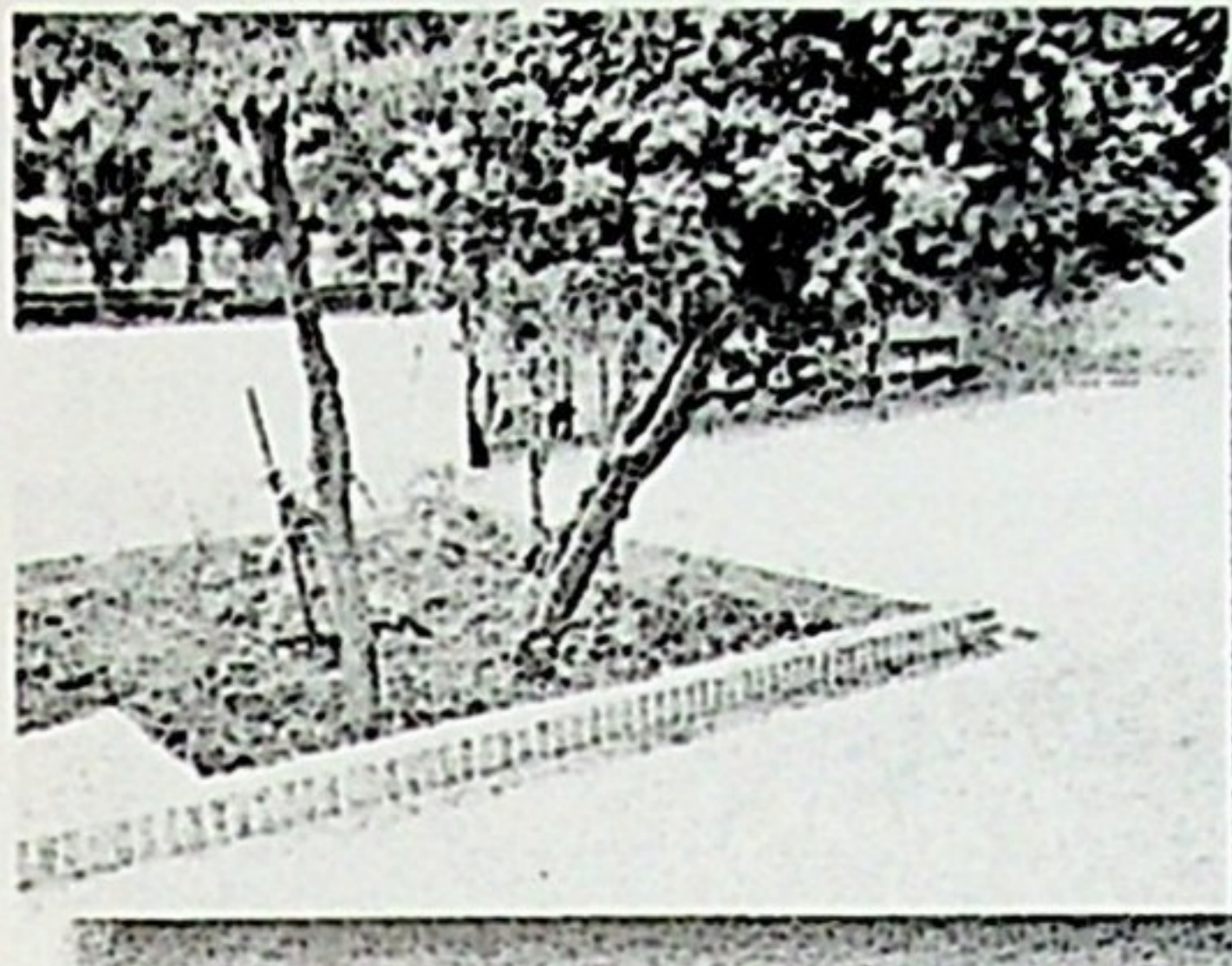
არ ვიცი თქვენი უფლისწულის ამბავი და ჩვენთვის მეტად სა-
სიამოვნოა, რომ მან სამუდამო სამყოფელი აქ თეირანში „ბარ-
თლომეუსისა“ და „ბარდღუმეოსის“ სომხური ეკლესიის ეზოში
ჰპოვაო. „მაშასადამე სწორ გზას
ვადგავართ“ — გავიფიქრე. მან კი
დაამატა — და არც მონახულების
პრობლემა არ გექნებათო. ეპისკო-
პოსმა სობუჰიმ თანაშემწეს ბატონ
ალფრედს დაავალა (რომელიც სულ
იქ ტრიალებდა და რითაც შეეძლო
ხელს გვიმართავდა სამახსოვრო
სურათებიც მან გადაგვიღო), დაუყ-
ოვნებლივ დაკავშირებოდა „ბარ-
თლომეუსისა“ და „ბარდღუმეოსის“ ტაძრის მეთვალყურეს —

წინამძღვარს ალბერტ ისრაელიანს
და გაეღო ჩვენთვის სანუკვარი
„სეზამის“ კარი. ბატონმა ალფერ-
დმა დარეკა და ბრძანა ერთ საათში
ტაძრის შესასვლელთან შეგხვდე-
ბათო. ჩვენს თვითკმაყოფილებას
საზღვარი არა აქვს. ვემშვიდო-
ბებით ეპისკოპოს სობუჰის, ის კი
გვეუბნება — მანქანას გამოგი-

ყოფთ, ძალიან შორსაა თეირანის დასავლეთში მოგინევთ წასვლა (თეირანი იმდენად დიდი ქალაქია, რომ ლამის კლიმატურ სექტორებაც იყოფა) და ყოველგვარი პრობლემის გარეშე ასე ორმოცდაათ წუთში მიგიყვანთო. აი ძმობაც ამას ჰქვია. ეზოში გამოსულები ყველას ვემშვიდობებით

და მანქანაში ვსხდებით. მოლავის ბაზრობა ძველ თეირანშია და როგორც აღმოსავლეთს ეკადრება სრული „ქაოტური წესრიგია“. იქ მისულებმა თვალი შევაღვლეთ რა შუა ბაზარში გაჭრილ გზაზე მდებარე ეკლესიას, რომლის გალავანს დამატებით რკინის ზღუდენი იცავენ (სურათზე კარგად ჩანს) მივხვდით, რომ თუ არა ჩვენი გეგმის სისწორე, აქ მოსვლას აზრი არა ჰქონდა. ალბერტ ისრაელიანიც მალე მოვიდა, ხალისიანად გულლიად მოგვესალმა (აშკარად კეთილგანწყობილია ჩვენს მიმართ). ჯიბიდან გასაღებების ასხმა ამოიღო და დაიწყო საკეტურთა ღებანი.

ჯერ ერთი კარი, დერეფანი, მეორე კარი, (დააკვირდით სურათებს) პატარა წინა-კარიც ჩარაზულია ისიც იღება, როგორც იქნა შევდივართ პატარა მყუდრო ეზოში, რომლის შუა გულს ხის ნარგავი ამშვენებს. ეს ახალი დარგულია გასაგრილებლათო გვეუბნება, ბატონი ალბერტი. პირველი რაც თვალში გვხვდება ესაა რუსეთის საელჩოს მიერ გაკეთებული შავი მარ-

მარილოს მემორიალური დაფა — რომელიც 1829 წელს თეი-რანში დაღუპულ რუს დიპლომატებს ეძღვნება, მათ შორის გამოყოფილია ქართველთა სიძის გრიბოედოვის გვარი. ბატონი ალბერტი ტაძრის კარსაც აღებს, აქ განისვენებსო ალექსანდრე ბატონიშვილის მეუღლე და ქალიშვილი. ალექსანდრე ბატონიშვილს მეუღლე სომეხი ჰყავდა, მაშასადამე ქრისტიანული განსწოების მონოფიზიტობის მიმდევარი, ამიტომაც მისი მეუღლე და ქალიშვილი ეკატერინე ტაძარში დაუკრძალავთ, ხოლო ბატონიშვილი როგორც მართლმადიდებელი დიოფიზიტი ეკლესიის ეზოში უნდა იყოს დაკრძალული. ქედს ვიხრით ამ ქალბატონების საფლავის ქვებთან, იქვე ყულაბაში შესაწირს ვაგდებთ და ტაძრის თვალიერებას განვაგრძობთ. აგერ დიდი ბრიტანელი მწერლის

უოლტერ სკოტის („აივენჰოს“ ავტორის) ვაჟიშვილის საფლავის მემორიალური დაფა, იგი დიდი თაყვანისმცემელი ყოფილა ალექსანდრე ბატონიშვილისა და მისი აქ დაკრძალვა ერთგვარად ამანაც განსაზღვრა. ჩვენ კი სათითაოდ ვინყებთ იმ ნიშნების მოძიებას სადაც ქართველი დაუჩოქებელი რაინდი უნდა განისვენებდეს. მე ეზოში გავდივარ და ვჩერდები იმ ალაგას სადაც ჩემთვის ცნობილი ნიშანს-

უოლტერ სკოტის („აივენჰოს“ ავტორის) ვაჟიშვილის საფლავის მემორიალური დაფა, იგი დიდი თაყვანისმცემელი ყოფილა ალექსანდრე ბატონიშვილისა და მისი აქ დაკრძალვა ერთგვარად ამანაც განსაზღვრა. ჩვენ კი სათითაოდ ვინყებთ იმ ნიშნების მოძიებას სადაც ქართველი დაუჩოქებელი რაინდი უნდა განისვენებდეს. მე ეზოში გავდივარ და ვჩერდები იმ ალაგას სადაც ჩემთვის ცნობილი ნიშანს-

ვეტებით ბატონიშვილი უნდა იყოს დაკრძალული და ჰოი საოცრებავ ნომადი ბართაიაც იმავე ადგილისკენ მოემართება და სულ ბოლოს ჩვენს ძიებას წერტილს უსვამს ალბერტ ისრაელიანი — სავარაუდოდ სადაც თქვენ დგებართ მაგ ადგილზეა დასაფლავებული

თქვენი უფლისწულიო. ამ სასიამოვნო ფაქტს ფოტოების სახით დოკუმენტალურადაც ავლნუსხავთ და თქვენ შეგიძლიათ იხილოთ კიდევ. მასპინძელი კი ვით ისვენებს, ჯერ ყავით გვიმასპინძლდება, მერე საპატიო სტუმრებისათვის განკუთვნილი შთაბეჭდილებათა წიგნი გამოაქვს — ჩაწერეთ თქვენი გულის-თქმაო. ვათვალიერებ — ბოლო ჩანაწერი თეირანის მერს ეკუთვნის. სიტყვები, ფრაზები ყელში მეჩხირებიან და რომ არ გამოვუშვა უთუოდ მომაშობენ, სასწრაფოდ წერას ვინყებ — მაღლობას ვუხდი ირანელ და სომეხ ხალხს ქართველი ბატონიშვილის ნეშთი, რომ აგრერიგად გულისხმიერებით შემოგვინახა. ხელს ნომადიც აწერს. ჩვენს შეკითხვაზე თუ რატომ არ იყო მემორიალური დაფა, ბატონი ალბერტი ბრძანებს — ეგ თქვენი საელჩოს საზრუნავია და თუ ისინი ამას გააკეთებენ პატივად ჩავთვლითო. ჩვენ ვუთხარით რომ ელჩს ჩავაყენებდით საქმის კურსში, რაზედაც ბატონმა ალბერტმა მოგვიგო — სიამოვნებით, თუ გინდათ მეც დავრეკავ საელჩოში და ჩემი ხელით მოვაბრძანებ დაფასო. დრო სწრაფად მიდის, ალბერტი ისრაელიანი ვერ ისვენებს, ეკლესიაში სკამები ამოაყირავა, ხალიჩები გადახადა საფლავის ქვებს, დააკვირდით იქნებ ნახოთ რამე

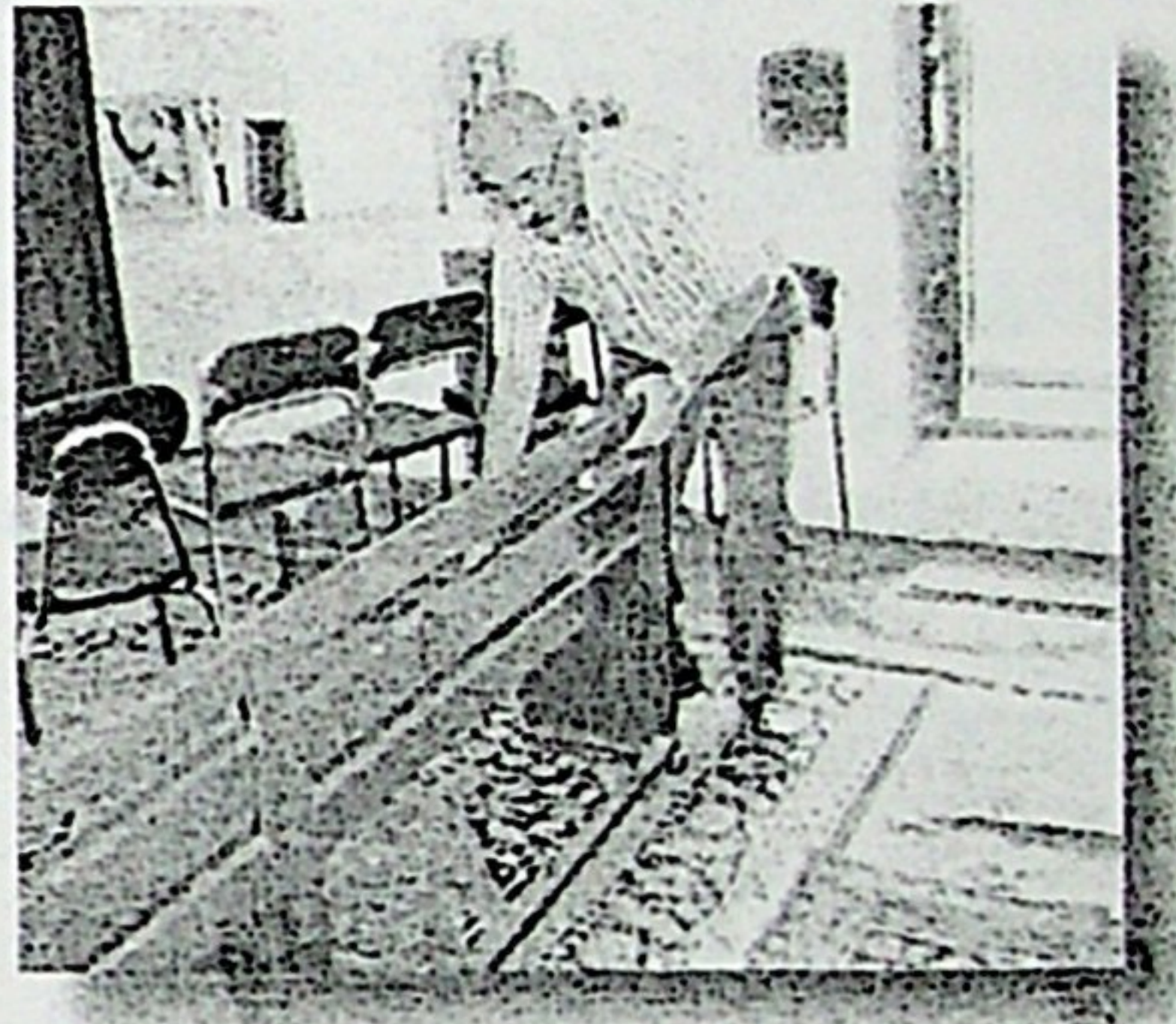

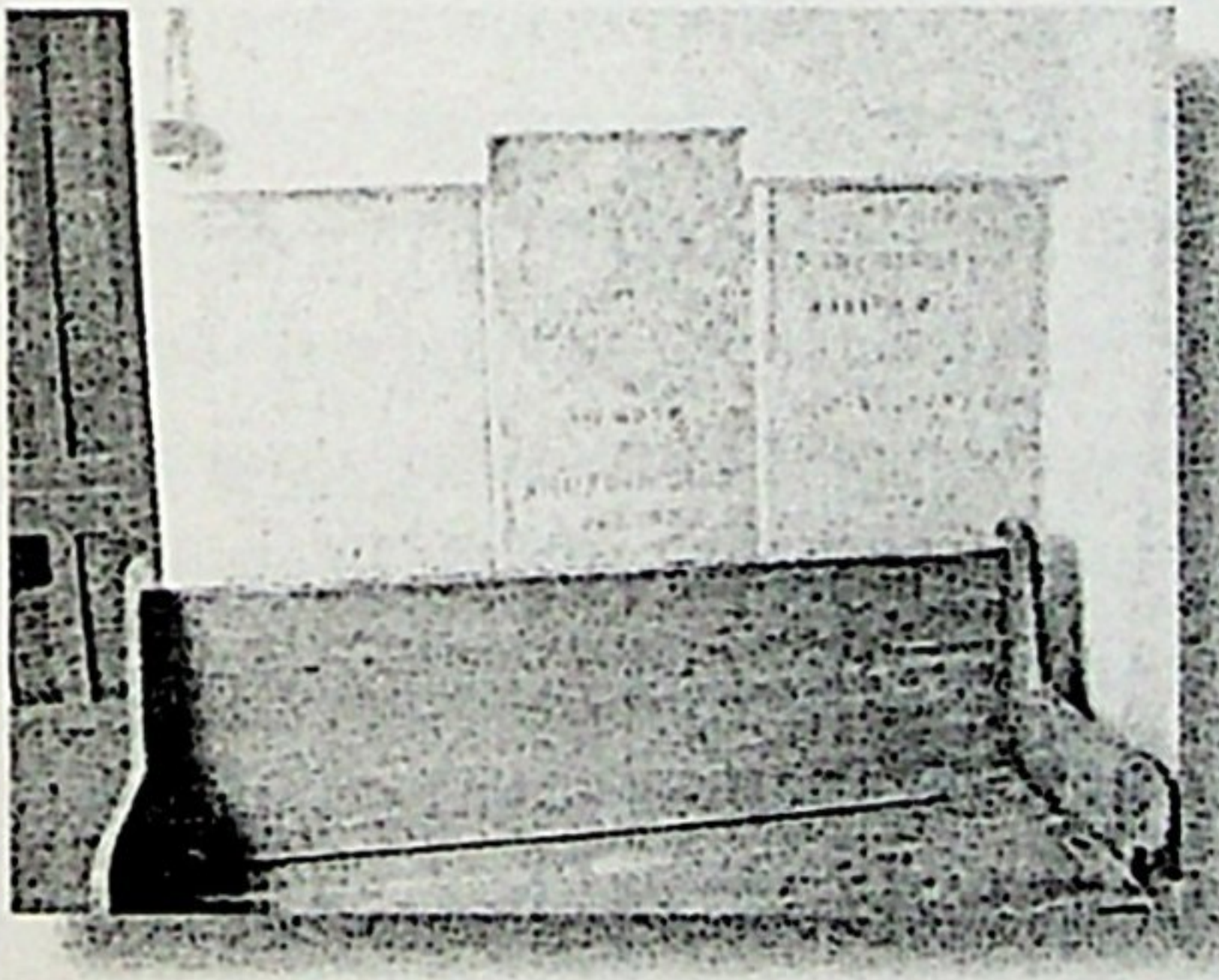

ბევრჯერ წავაწყდით და
აი ახლაც ტაქსის მძღოლი
ეკითხება ნომადის — გურ-
ჯისტანში ხომ სპარსულად
ლაპარაკობთ და თქვენი
მეგობარი რა ენაზე გესაუ-
ბრებოდათ ახლათ. ნომადი,
რომელიც უკვე მიჩვეულია
ასეთ შეკითხვას ილიმის და
უხსნის, რომ არაა მართა-

ლი, „გურჯებს“ თავიანთი გურჯული ენა აქვთ, რასაც ტაქსის
მძღოლი არ უჯერებს და ეჭვი-
ანად გაღიმებული ბოლო „არგუ-
მენტს“ მოიშველიებს — აბა შენ
საიდან იცი ასე კარგად სპარსუ-
ლიო, ისედაც კარგი განწყობა
უფრო გვიღალდება. ვფიქრობ
— „ეტყობა საუკუნოვანმა ურთ-
იერთობებმა ერთგვარი დაღექ-
ვა ჰპოვა ცნობიერებაში და ექოს
სახით ასე გვიბრუნდება-მეთქი“.
თეირანის უნივერსიტეტთან
ჩამოვდივართ. უნივერსიტეტში უმკაცრესი შემოწმებებია, რომ

ვინმე ტერორისტი არ შეიპა-
როს. ვგებულობთ თუ რომელ
კორპუსშია თეირანის უნი-
ვერსიტეტის უცხოენათა შემ-
სწავლელი ცენტრი. იქ ერთი
დიდი ქართველი, ახალგაზრ-
და პროფესორი ანდრო ნაგე-
ლიანი (ფანიაშვილი) გველო-
დება. უნივერსიტეტის კიბე

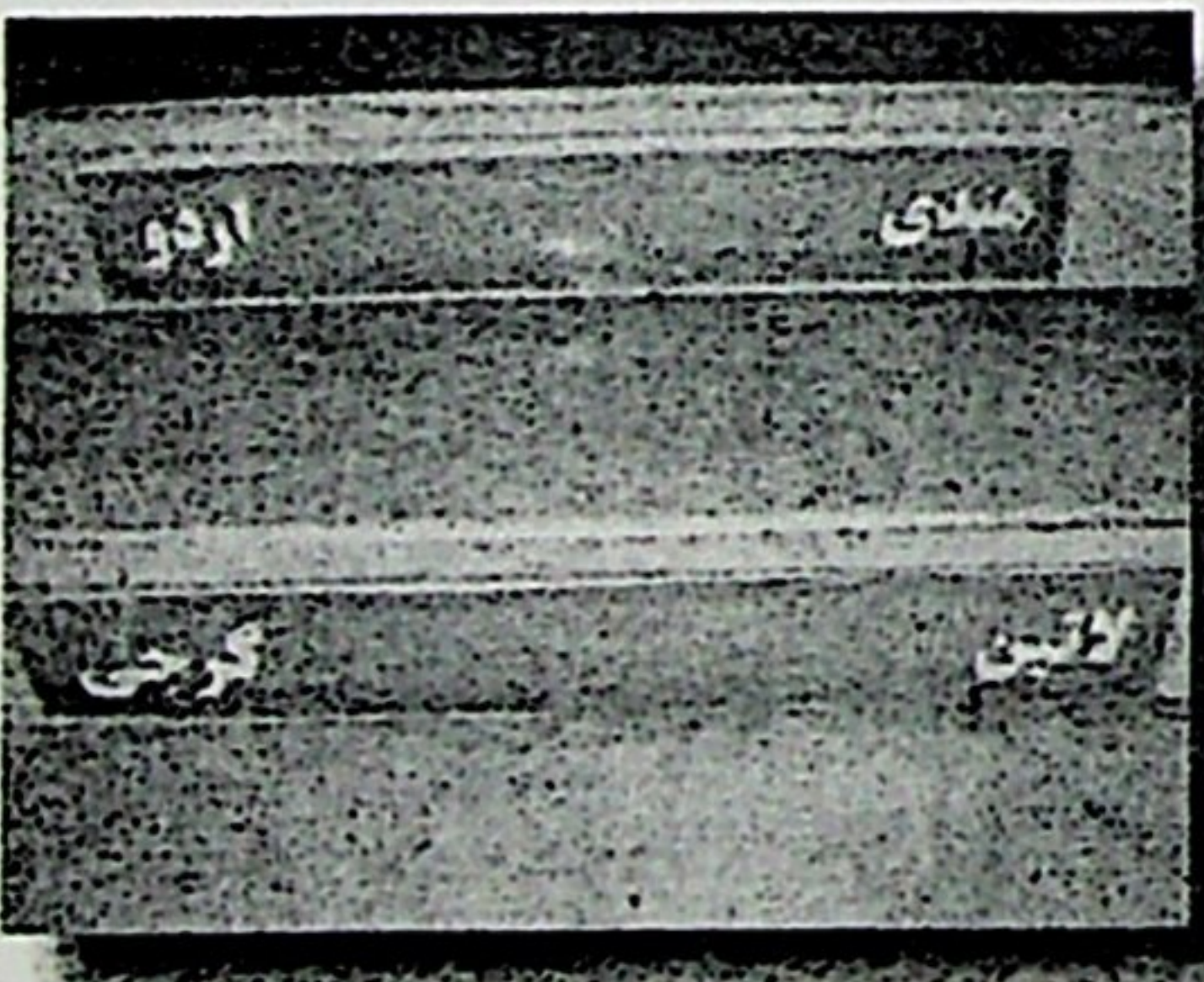
არაორდინალურია — კიბის ყოველ საფეხურებს შორის ვკითხულობთ თუ რა ენები ისწავლება აქ და აი ნომადი მიმითითებს — აქ ქართული წერიაო (სურათზე ზემოდან მეორე), გული სიამით მევსება, მაგრამ... საპროფესოროში კი სხვა ქვეყნის ფლაგ-შტოკებთან ერთად თაროზე

საქართველოს ალამიც ამაყად გამოიყურებოდა, მასპინძელი ფერეიდანელი ქართველი, ანდრო ნაგელიანი (ფანიაშვილი), გულანთებული თვალებით გადაგვხვია. ეს 25 წლის ვაჟკაცი აქ თეირანის უნივერსიტეტში ასწავლის ქართულს. წელს სულ თორმეტი ახალგაზრდა მოსულა, მათ შორის რვა ეთნიკურად ქართველიაო, ბრძანებს ბატონი ანდრო და ამატებს ადრე მეტნი იყვნენ, მაგრამ მას შემდეგ, რაც

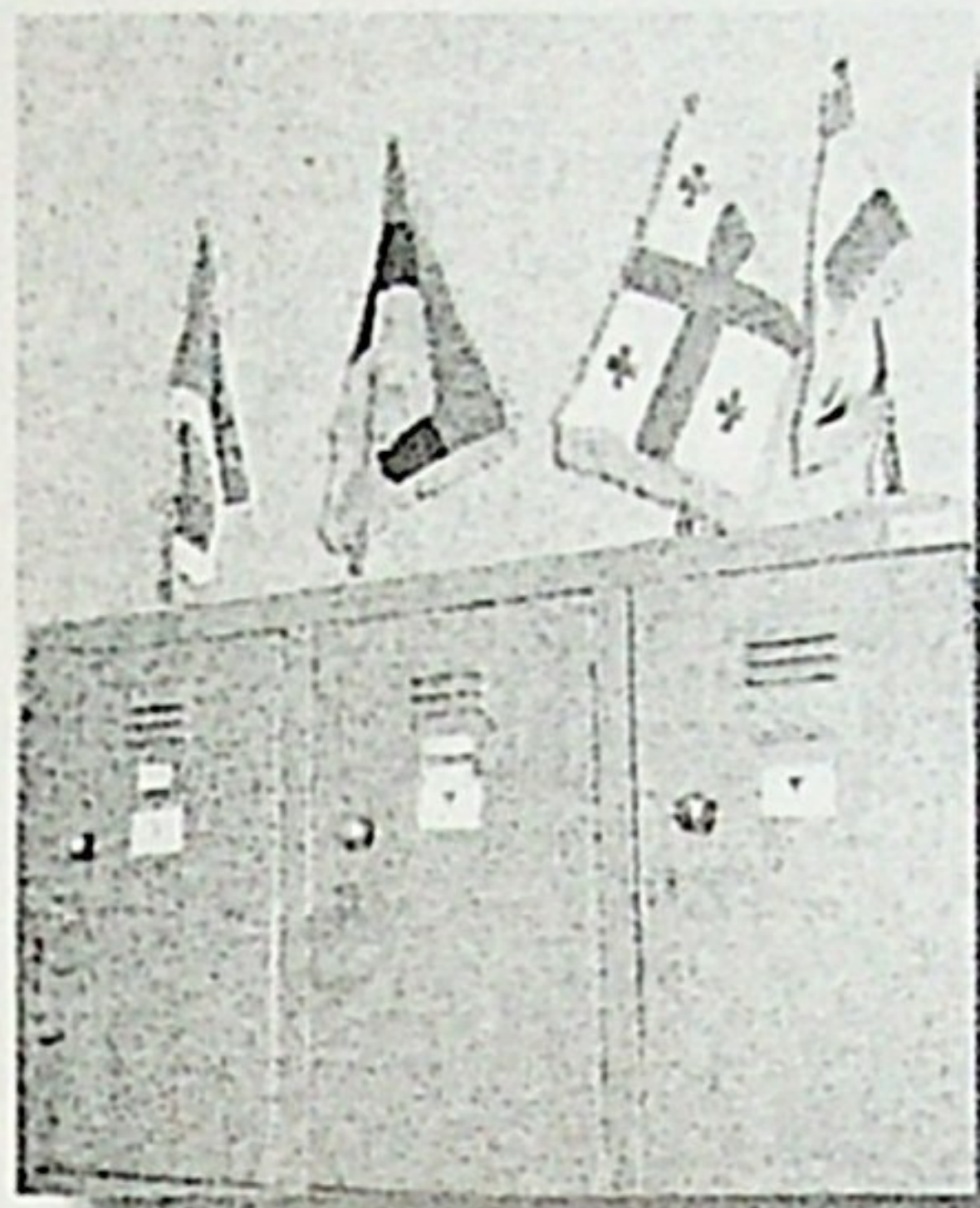
საქართველოს მთავრობამ ირანის მოქალაქეებისთვის სავიზო რეჟიმი შემოიღო შემცირდნენო (როგორც ადრე გითხარით — საქართველოს ხელისუფლების უგუნურობის კიდევ ერთი შედეგი, მაგრამ თურმე ჯერ სადა ვარ), აქ მოულოდნელად ჩაგვერ-

თო, ერთი ფერეიდნელი ქართველი სტუდენტი, რომელიც ისე აჰყოლოდა ემოციებს, რომ აღშფოთებას ვერც (და არც), ფარავდა. სიტყვასიტყვით მომაქვს მისი „ამოძახილი“ — ბატონებო! ჩვენი წინაპრები მთელი ოთხასი წელი ქართველობის სადარაჯოზე

იდგნენ, მათ რწმენა დათმეს, რათა ენა შეენარჩუნებინათ ვი-

თარცა ქართველობის სინონიმი, ვინ მოსთვლის, ან ვინ რა იცის რისი გადატანა მოგვიხდა, რომ ეს გამარჯვება გვეზეიმა და ახლა, ქართველობაზე გადადებულ იმ ქართველთა ჩამომავალ ქართველებს, სამშობლოში მოსახვედრად ვიზას უნდა გვთხოვდნენ ჩვენი თანამემამულენიო? (უგუნურობის კიდევ ერთი „ზეიმი“) თუ... აქ შეჩერდა, შემატყო სიმწრისგან ფერი-ფური წამივიდა და ჩემთვის დიდი ილიას

სიტყვებით მივყევი აფოფრილ ფიქრებს — „მიგიხვდი ჩემო ფერიდნელო ძმაო, თუ ძმისშვილო, რა ნექტრითაც ხარ დაკბენილი და მართალიც ხარ. რუსეთში საქართველოს საღალატოდ წათრეული ქართველი და მათი დამგეშავი უვიზოდ დათარეშობს საქართველოში და შენ!!! ახლაც, როცა ამ სტრიქონებს ვწერ ლამის სიბრაზისგან გული გამისკდეს, როდემდე უნდა ვიყოთ ასე... დამერწმუნეთ ეს დანაშაულებრივი კანონი თუ არ შეიცვალა, ასე ხელის გოგმანით მოტანილ ფერიდანელ ქართველობას სულ დავკარგავთ (ისედაც სულ რაღაც 50-ათასნი დარჩნენ), და არა მარტო ფერიდნელებს... უგუნურნო გონს მოდით!...

ჩვენ კი შეშმუშნულნი და დარცხვენილნი დავემშვიდობეთ იმ ახალგაზრდა, სამშობლოსგან უმადურად შეურაცხყოფილ ქართველს — თავჩახრილნი და დარცხვენილნი!

ზემოთ ხომ გითხარით — მაგრამ თურმე ჯერ სადა ხართმეთქი, ახლა იქაც მივედით. გარეთ რომ გამოვედით ბატონმა

ანდრომ, რომელიც წამიც
ალარ მოგვშორებია რალაც
გულჩანყვეტით „გაგვიმხილა“,
საქართველოს მოქალაქეობა-
ზე მეც უარი მითხრა საქარ-
თველოს ხელისუფლებამო. ეს
უკვე მეტისმეტი იყო, ამან
სულ ამომადლო კალაპოტიდან
და დაცეცხლილი ახლაც გავე-
ვირივარ: — „თქვე მუდრეგე-

ბო თუკი ამისთანა ქართველს (ფეისბუქში მისი გვერდი ეპი-
გრამით — „მადლობა უფალო, რომ ქართველად გამაჩინეთ“
— იწყება), საქართველოს მოქალაქეობაზე უარს ეუბნებით
და მწვანე შუქს უნთებთ იმათ ვისაც საქართველოს საბოლოო
დაპყრობა და გაქრობა სურს, რა გქვიათ მაშინ თქვენ, ანდა
სად შეგროვდით, სად შეიყარენით?! არ ვიცი, არ ვიცი... გულს
ბებუთი რომ ჩამცეთ ალბათ სისხლი არ გამომივა.

ანდრო თავგამოდებით შინ
გვეპატიუება (ნომადი ბართა-
იას ის თავის მასწავლებლადა
თვლის), მაგრამ ჩვენ ვუხს-
ნით, ძალიან ცოტა დრო გვაქვს
თანაც საღამოთი საქარ-
თველოს ელჩთან ბატონ სოსო
ჩახვაშვილთან ვართ შინ მი-
წვეულები, შუალამისას კი
აეროპორტში უნდა ვიყოთ,
რათა ბაქოს გავლით თბილისს მოვიშურით. სხვა რა გზა აქვს
გვეთანხმება. ვთხოვთ თეირანში 1894 წელს რუსების მიერ
დაარსებული მართლმადიდებლური სასაფლაო მოგვაძებნინოს,
იქაც „საჭირისუფლო“, ბევრი ქართველის სამარე გვეგულება.
ანდრომ თეირანის მერიაც კი ჩართო საქმეში და ბოლოს გამო-

Минадора Шнатъевна
ХОШТАРИЯ

род. 1882 — сконч. 1974

ქეჯა ნაცნობი, რომელმაც იცოდა ამ სასაფლაოს ადგილმდებარეობა, დათქმულ ადგილზე მივაკითხეთ და... რუსებს ეს სასაფლაო 1894 წელს დაუარსებიათ, მაგრამ იგი დღესაც მოქმედი. შესასვლელი კარიბჭე

ჩაკეტილი დაგვხვდა. ირანელი მეთვალყურე, რომელიც იქვე ცხოვრობს, გვეუბნება: რუსეთის საელჩოს ნებართვის გარეშე შიგ არ შეგიშვებთო. მაგრამ ხომ იცით ჯოჯობეთს რაც ანათებს, ჩვენც გასაღებს ვიღებთ და „ხუთი წუთით“ იღება ჭიშკარი. წელს ან ხომ გითხარით ვიცოდით იქ ბევრი ქართველის უპატრონოდ მიგდებული საფლავი გვეგულებაო და ჰოდა თითქოს ისინიც გველოდნენ — ქართულმა გვარებმა უცბად მოგვჭრეს თვალი.

პირველი რაც შემოგვეგება ეს იყო დიდი ქართველი მეცენატის აკაკი ხოშტარიას აშენებული პატარა სამრეკლო. შესასვლელთან გარკვევით იკითხება მისი მეუღლის სახელი და გვარი, მაგრამ... მაგრამ სამრეკლო დაზიანებულია და ინგრევა, ხოლო შიგთავსი ცემენტის საწყობად გადაუქცევიათ და თუ არ იცი, ვერც კი იფიქრებ რომ აქ ვინმეა დასაფლავებული. არ გაგვკვირვებია, მთელს მსოფლიოში ხომ ასე ტიალადაა მიტოვებული ყოველივე, რასაც ქართველი ფესვები დასდევს. ჩვენს მიერ გადაღებულ სურათებში კარგად მოჩანს თუ რა დღეშია ქართველთა საფლავის ქვები, წუხილით ვაქვეყნებთ მათ იმედით — იქნებ ვინმემ მათმა ჩამომავალმა აქ საქართველოში იხილოს ისინი და... ჩვენ კი უფრო

გულდამძიმებულებმა დასკვნას ჩემო მკითხველო თავად ჩემზე არანაკლებ ჩამოაყალიბებთ. ხომ ასეა ძვირფასო მეგობრებო ხომ ერთნი ვართ

განაჩენში?!

მოგვშიებია. საერთოდ თეირანში ძნელად წააწყდები კაფეს ან რესტორანს, ანდრო თავს იკლავს მე უნდა დაგპატიჟოთო, მაგრამ ნომადი შეუვალა და მეც ვემხრობი. ამასობაში ვგებულობთ, რომ აქ ირანში სერგი კაკალაშვილს ლონდონიდან მოვუძებნივართ და ამბავი შემატყობინეთო... წავისადილესავით. მოსაღამოვდა, უცბად ღამდება. დრო ცოტა გვქავს, უნდა საბოლოოდ ჩავბარგდეთ, მერე საელჩოში ჩვენი ბარგი-ბარხანით (რომელიც ორ პატარა ჩანთას წარმოადგენს), უნდა წავიდეთ. საქართველოს სახელმწიფოს ელჩმა ბატონმა სოსო ჩახვაშვილმა მიგვიწვია თავისთან სტუმრად, გამთენიას კი ბაქოში გადაჯდომით თბილისს ვბრუნდებით. ანდროს გულთბილად ვემშვიდობებით.

ნივთებს ვალაგებთ, სასტუმრო ოთახის კარს ვიხურავთ, რაღაც სევდით გავყურებ მიხურულ კარს და თითქოს ირანსაც ვემშვიდობებით, რომელმაც ასე თბილად მიგვიღო.

ტაქსს საათზე მეტი დაჭირდა საელჩომდე მისასვლელად. დიდებული შენობა ჰქონია საქართველოს საელჩოს. ირგვლივ

ყველაფერი სასიამოვნოდ
კრიალებს. საელჩოს შენობა-
შივე თუ არ ვცდები მეოთხე
სართულზე უცხოვრია ბა-
ტონ სოსოს. წინკარში ელჩის
მეუღლე — ქალბატონი ნანა
გვეგებება, რომლის აქტიური
ემოციური სახასიათო ნატურა
აშკარადავსებს და უხდება ელ-
ჩის სიდიდჯეს. დიდხანს ვისაუ-

ბრეთ. გადაწყდა რომ მემორიალური დაფა სამენოვანი იქნება
(ქართული, სპარსული, ინგლისური), პროექტს დაუყოვნებლივ
შევუკვეთო ბრძანებს ბა-
ტონი სოსო. ალბერტ ის-
რაელიანის ტელეფონსაც
ინიშნავს. სამხარი ცოტა
გაგვიგრძელდა, ავჩქარდით
— თვითმფრინავზე არ დავ-
აგვიანოთ. ტაქსი გამოიძახ-
ეს და ლამის ძველი მეგო-
ბრებივით ვემშვიდობებით
ურთიერთს. ახლა კი გზა და
ყოველივეს ანალიზი.

ბაქოში შუალამეს ჩავდივართ. დამერწმუნეთ მსოფლიოს
მრავალ ცნობილ აეროპორტში ვყოფილვარ და არ მეგონა
თუ რამე გამაკვირვებდა, მაგრამ ბაქოს აეროპორტის ხილვამ
ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. ესაა დიდებული არქიტექ-
ტურული ანსამბლი, რომლის ინტერიერი უცბად გატყვევებს
მნახველს. გავოცდი, გავოცდი! ეს საუკეთესოთა შორის ერთ-
ერთი საუკეთესოა. აფერუმ ილხამ ალიევს, აფერუმ! და კიდევ
ერთი — იქ მომუშავე პერსონალი უცხოს იმას კი არ უყვება
თუ როდის ჩამოვიდა წყალი, ანდა როდის ააგლიჯა კასპიის

ქარიშხალმა ჭერი, არამედ
ამაყობს ამ დიდებული ნაგე-
ბობით. ეს ისე ჩვენთვის
ქართველთა გასაგონადა
ვთქვი.

ვიდრე დასკვნით ნაწილზე
გადავიდოდე, კიდევ ერთ
„გაოცებაზეც“ მინდა ვთქვა
ორიოდე სიტყვა და ეს „გაო-

ცება“ ბაგრატიონებს შეეხებათ. მათი „ოჯახები“ ევროპაშიც და
საქართველოშიც სოლიდურად გამოიყურებიან, მაგრამ კაცს
გაოცებს მათი დუმილი თავიანთი დიდი წინაპრის მიმართ. მე ვთ-
ვლი რომ ალექსანდრე ბატონიშვილის სახე დროშად უნდა აე-
ფრიალებინათ მათ, ისინი კი თავისი დუმილით გაურკვეველ,
არასაკადრის პოლიტიკურ ინტრიგებში ეხვევიან. თეირიანში
გვითხრეს ამ ათიოდე წლის წინ ბაგრატიონთა ორი წარმომად-
გენელი ბრძანდებოდა, ალექსანდრე ბატონიშვილის საფლავის
მოსანახულებლად, მაგრამ ეკლესიის ეზოში ისე უჩხუბიათ,
თურმე ძლივს გაუშველები-
ათ და იქიდან ორივე ცალ-
ცალკე გამოსულან, შერ-
იგებას ვინ ჩივის წესიერად
არც კი დაგვემშვიდობნენ,
თორემ მათ შერიგებაზე
ლაპარაკიც კი ზედმეტიაო...
აქ გავჩერდები, არ მინდა
განვსაჯო ის რაც წესიერად
არც ვიცი, მაგრამ გულში
რაღაც უსიამოვნო ხიწვი მაინც მრჩება.

დილის ათი საათი სრულდება, აგერ თბილისის აეროპორტის
კონტურებიც გამოჩნდა. ჩვენი მცირე ექსპედიცია დასასრულს
მიუახლოვდა. ვბრუნდებით გულდამძიმებულნიცა და გახარებ-

ულნიც, სევდიანიც და ამაყნიც და თუ როგორ ამოვხსენით ეს რთული განტოლება ეს ჩვენი განსასჯელი არაა, მთავარია რომ მას ჰქონდეს შესაბამისი გაგრძელება. ამდენი უბედურების, ლაღის, დამცირებისგან ძლიერ შელახულ ქართველ ერს ასეთ გმირთა მობრუნებანი მათ მეზრდოლ სულს გაუმაგრებს, ღირსების დაბრუნებაში დაეხმარება. ალექსანდრე ბატონიშვილის ნეშთის სამშობლოს სავანეში სამუდამო განსასვენებლის პოვნა (ვფიქრობ სვეტიცხოველში, სოლომონ მეორეს გვერდით უნდა დაიკრძალოს — ორი ეპოქალური გმირის სიმბოლური გვერდი-გვერდ დასვენება შეავსებს იმ სიცარიელეს, ისტორიის დამახინჯებას რომ მოჰყვა), ეს ერთგვარი შვებაც იქნება ჩვენი, ჩვენი — ვინაც ასე დავიღალენით საქართველოს ოქროს ვარსკვალვის ძებნაში. დღეს, საქართველო ელის თავის გმირს და ის ადრე თუ გვიან უსათუოდ დაბრუნდება და მთელი ერი მას გულში ჩაიხუტებს, ცრემლს მოაბკურებს და დიდი აკაკის სიტყვებით შესძახებს — არ მომკვდარა მხოლოდ სძინავს! დიდება საქართველოს სახელმწიფოს.

ნოდარ კობერიძე
თბილისი-თეირანი
2014 წლის შემოდგომა

P.S. აი, დავამთავრე წერა და თითქოს შვებით უნდა ამოვისუნთქო, მაგრამ გულის თანაღრება, რომ ამყოლია აბეზარი ფიქრებით?! ყველაფერი ითქვა?! რამე ხომ არ დამიკლია ჩემი ქვეყნის სახელოვანი შვილისთვის. ვჩქარობდი? დიახ ვჩქარობდი (!) და მაჩქარებდა ის დაკარგული დრო რომელმაც ჩემი სამშობლო ცაიტნოტში ჩააგდო, ცაიტნოტში რომელიც მის მომავალს სათუოს, გახდის, რადგანაც ლამის ხუთასი წელი კუთხეებად — დაფანტულებმა, დაშლილებმა გათითოკაცებულებმა, დავკარგეთ სამშობლოს სახელმწიფოებრივი გააზრების გუ-

მანი. ეს ის გუმანია, რომელიც ერს პოლიტიკური სუბსტანციის მატარებელ ნაციად აქცევს და ასეთი კონგლომერაცია უკვე ერთგვარ იმუნიტეტად ქცეული — გარანტია იმისა, რომ მას უკან, იმპერიის ბინძურ საღორეში ვერავითარი ძალა ველარ შერეკავს. ალექსანდრე ბატონიშვილის ლეგენდარული სახე კი ნათელსვეტია იმისა თუ როგორ უნდა ვიბრძოლოთ, რათა საბოლოოდ შედგეს და მარადიულად გაუძლოს დროსა და ჟამს საქართველოს სახელმწიფომ, რადგანაც სახელმწიფოებრიობის გარეშე არცერთ ერს — „ხვალე არა აქვს“. ნურასდროს დაგვაზინყდება შეგონება — სიცოცხლე იმას ჰქვია, შენ დღეს ხვალე ერქვასო და ჩემი ერთადერთი ოცნებაა, რომ ჩვენს სახელმწიფო საქართველოს „ხვალე“ ჰქონდეს: შემინდე უფალო მე ცოდვილს ესე ოცნება!

ნოდარ კობერიძე – მწერალი, პუბლიცისტი. ნიკო ნიკოლაძის, ნიკო ლორთქიფანიძის, დავით აღმაშენებლის პრემიათა ლაურეატი. გამოცემული აქვს წიგნები: „უოკეის ბედის ნებიერი“, „წყალდიდობა“, „რომ გაიმარჯვო ერეტიკოსი უნდა იყო“, „ბედისწერა საქართველოსი?“, „ვინც მახვილს აიღებს“, „ასლან აბაშიძის პიროვნება“ „მეორე ფორმა“ „ორი გოლგოთა“ „ლახტის წრეში“, „აღდგომის დამე ქაიროში მამლუქთა სასაფლაოზე“. ავტორია რომანებისა – „თეთრი ღიმილი“, „რომ გაიმარჯვო ერეტიკოსი უნდა იყო“ „მეორე ფორმა“ „აღდგომის დამე ქაიროში, მამლუქთა სასაფლაოზე“. დამთავრებული აქვს თბილისის ივანე ჯავახიშვილის

სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიისა და საზოგადოებადმცოდნეობის ფაკულტეტი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა „თბილისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის მეცნიერ-თანამშრომლად, დავით აღმაშენებლის საზოგადოების პასუხისმგებელ მდივნად, საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციის პრეს-სამსახურის უფროსად, კითხულოვდა ლექციებს.

გამოცემდა და რედაქტორობდა გაზეთებს: „ქართული ფეხბურთი“, „თემი“, „სარანგი“, „აღორძინება“, „ტაო-კლარჯეთი“, „მესამე ათასწლეული“, „აღმაშენებელი“.

გახლავთ – საქართველოს ოლიმპიური კომიტეტის, საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციის, სპორტულ-ჟურნალისტთა ასოციაციის ერთ-ერთი დამფუძნებელი.

საუკუნის დასაწყისში „საქართველოს სწორი გზის პარტიის“ თანადამფუძნებელი და მისი – პოლიტიკური ლიდერი. არის „დავით აღმაშენებლის საზოგადოების“ პრეზიდენტის წევრი და თანადამფუძნებელი, კონსტანტინე გამსახურდიას საზოგადოების თანადამფუძნებელი და პრეზიდენტის წევრი. საზოგადოების „ტაო-კლარჯეთის“ პრეზიდენტი, ეროვნული აკადემიის საპატიო აკადემიკოსი, საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრი.

K304.509
3

